

1. Een bijzondere boodschap voor Oudejaarsavond...

Een poosje geleden was ik alleen thuis en ik ging even wat eten. Ik dacht: 'Laat ik wat uit de Bijbel lezen', en ik sloeg de Bijbel zomaar ergens open. Toen kwam ik uit bij dit gedeelte: 1 Koningen 22, het stuk over Josafat. Toen ik dat las, toen werd ik door dat stukje gepakt. In dat overzicht van het leven van Josafat wordt opeens die scheepsramp vermeld. Toen ik die dag op de fiets zat, ging ik me realiseren dat hier een heel bijzondere boodschap in zit, in dit stukje, juist voor Oudejaarsavond. Ik hoop u dat duidelijk te gaan maken.

2. Josafat: een goede koning in Gods ogen

Eerst dit. In 1 en 2 Koningen vinden we een korte levensschets

van elke koning van Israël en van Juda, van het Tienstammenrijk Israël in het noorden en van het Tweestammenrijk Juda in het zuiden. Die korte levensschets, die leest alsof je een overzicht leest op Wikipedia of in een encyclopedie: 'Die en die werd koning over Israël of over Juda, in dat en dat jaar, toen hij zo en zo oud was. Hij regeerde zoveel jaar. De naam van zijn moeder was zus en zo (dat staat er ook altijd bij!).' En altijd vinden we dan een kort eindoordeel, een soort evaluatie: 'Hij deed wat juist was, wat recht was in de ogen van de HERE', of: 'Hij deed wat slecht was, wat kwaad was in de ogen van de HERE'. En verder staat er dan: 'Hij ging bij zijn vaderen te ruste, hij werd daar en daar begraven, en zijn zoon die en die werd koning in zijn plaats.' Het lijkt wel een vast formulier dat voor elke koning wordt ingevuld.

Ik moet daar nog wat bij zeggen. Joden verdelen het Oude Testament in drie delen: (1) de tora, dat zijn de eerste vijf bijbelboeken, de vijf boeken van Mozes; (2) de profeten, de profetische boeken, waarin we lezen hoe God aankijkt tegen Zijn volk; en (3) de geschriften, dat zijn alle andere boeken.

En nu rekenen de Joden 1 en 2 Koningen niet bij de geschriften, dat zou je misschien verwachten. Nee, 1 en 2 Koningen horen bij de profetische boeken. Het gaat dus niet zomaar om geschiedschrijving, nee het gaat er in deze boeken om hoe God aankijkt tegen de geschiedenis. Als er dus staat: 'Josafat deed wat juist was in de ogen van de HERE', dan gaat het niet om zomaar een mening van een bepaalde schrijver, nee, dan is dat een profetisch oordeel over zijn leven. Zo keek God naar Josafat!

Náást deze korte levensschets vind je dan van verschillende koningen ook nog andere geschiedenissen.

Bijvoorbeeld over koning Achab wordt heel veel verteld, maar ook over koning Hizkia en koning Josia. En ook over koning Josafat vinden we verschillende geschiedenissen terug, dat staat in 1 en 2 Koningen en ook in 2 Kronieken.

In dat laatste boek, 2 Kronieken, vinden we in feite het meest indrukwekkende bericht over Josafat: op een dag krijgt hij bericht dat drie koningen tegen hem opgetrokken zijn, en dat ze ook al heel dichtbij zijn, in Engedi. Het zijn de koningen van Moab, van

Ammon en van Seïr. Josafat is in nood en hij smeekt de HERE om hulp. Dan roept hij zijn leger bij elkaar en trekt op naar de vijand. Maar wat doet hij? Voor het leger uit laat hij een zangkoor lopen. En dat zangkoor gaat een loflied zingen: 'Loof de HERE, want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig!' (2 Kronieken 20: 21). En wat gebeurt er? Juist op het moment dat het zangkoor gaat zingen, raken de legers van die drie vijandige koningen met elkaar in gevecht. Het wordt één grote kluwen van vechtende soldaten, en als het leger van Juda bij het slagveld aankomt, is er geen vijand meer te bekennen. Er is alleen een enorme oorlogsbuit. Josafat kan zijn blijdschap niet op! Het wordt één grote jubel voor God, en het dal waar ze zijn krijgt een nieuwe naam: Emek-Beracha, het 'Dal van de Lofprijzing'.

Deze geschiedenis tekent Josafat: een koning die een zangkoor opstelt aan het hoofd van zijn leger, omdat hij zo'n rotsvast vertrouwen op God heeft. Ook ontroerend is hoe 2 Kronieken beschrijft dat Josafat het land doortrekt en overal nieuwe rechters aanstelt. Er was zoveel corruptie bij rechters, Josafat roeit dat uit met wortel en tak. Overal nieuwe rechters, en hij zegt tegen hen (2 Kronieken 19: 6): 'Let op wat u doet, want u oordeelt niet voor een mens, maar voor de HERE. Hij is bij u als u rechtspreekt.'

3. Waarom staat in Josafats levensschets een mislukking?

Josafat is echt een bijzonder mens. En juist daarom is het des te meer opmerkelijk dat in dat korte overzicht van zijn leven juist die éne gebeurtenis wordt vermeld, die helemaal niet mooi is: die grote mislukking met die schepen. Je denkt dan: 'Waarom staat dat er nou?'

Om die hele affaire met die schepen te begrijpen moeten we iets weten over de achtergrond, en die achtergrond heeft te maken met de politiek van Josafat. Josafat is een vredelievend mens, en daarom zoekt hij toenadering tot het Tienstammenrijk in het noorden. Tenslotte was het ooit één volk, één volk Israël met twaalf stammen, onder de koningen Saul, David en Salomo. Pas daarna is die splitsing gekomen. Josafat, die wil graag die eenheid herstellen. En daarom zoekt hij vrede met Israël, met koning Achab, en vervolgens met de zoon van Achab, Ahazia, die maar twee jaar koning is, en daarna met een andere zoon van Achab, Joram. Josafat gaat zover, dat hij ook nog een huwelijk arrangeert. Zijn eigen zoon, Jehoram, laat hij trouwen met een dochter van zijn collega, koning Achab: Athalia. Misschien heeft hij wel gedacht: 'Dan vloeien zo die twee koningshuizen in elkaar en wordt Israël weer één.'

Dat lijkt natuurlijk allemaal heel mooi en vredelievend. Maar Josafat ziet het allerbelangrijkste over het hoofd. Achab is geen dienaar van de HERE, maar van Baäl, de vruchtbaarheidsgod. En via Athalia komt die Baäldienst ook Juda binnen. Athalia is trouwens echt een duivelse vrouw. Zij laat haar hele eigen koninklijke familie uitmoorden, haar kinderen en kleinkinderen. Het koninklijk huis van David wil zij helemaal uitroeien. Want zij wil koningin van Juda zijn!

'Resurrection' ('Opstanding'), glas-in-lood-raam in de kerk van First Lisburn Presbyterian Church, gemaakt van scherven uit ramen die kapotgeblazen werden door de IRA-bomaanslag op 5 augustus 1981.

Dankzij Gods bescherming blijft er nog één nakomeling van David over, Joas, en zo gaat de koninklijke familie toch verder. Maar die Baaldienst, die grijpt wel om zich heen, ook in Juda. Uiteindelijk is dat de reden dat het volk van Juda in ballingschap moet naar Babel.

Dus die hele vredespolitiek van Josafat, die heeft afschuwelijke gevolgen gehad. Dat moeten we in het achterhoofd hebben als we nu gaan kijken naar die scheepsramp.

Wat staat er in 1 Koningen 22: 49? 'Josafat had Tarsis-schepen gebouwd om naar Ofir te gaan om goud.' Tarsis, dat was een stad in wat nu Spanje is. En een Tarsis-schip, dat was een bepaald type schip, een heel groot schip. 'Naar Tarsis varen', dat was een uitdrukking geworden voor: 'heel ver weg varen'.

Josafat laat Tarsis-schepen bouwen, heel grote schepen, om ver te kunnen varen, helemaal naar Ofir, dat is óf Jemen óf Afrika, om daar goud te halen. Die schepen worden gebouwd in Ezeon-Geber, staat er in Kronieken. Dat is ongeveer waar nu Eilat ligt, aan de Golf van Akaba. Die schepen konden technisch gesproken niet naar Tarsis varen, dan hadden ze helemaal om Afrika heen moeten varen en dat was in die tijd nog niet mogelijk. Maar het zijn dus grote schepen, gebouwd in Eilat, bedoeld voor lange zee-reizen om goud te halen. Koning Salomo had precies datzelfde gedaan en bij hem was het gelukt. Dus Josafat wil doen wat Salomo deed.

In Kronieken lezen we dat dit een samenwerkingsproject is met koning Ahazia van Israël. En u begrijpt: dit hele scheepvaartproject maakt dus deel uit van die vredespolitiek, die bedreigend is voor Juda. Daarom komt er een profeet naar Josafat toe, Eliëzer. Hij zegt: 'Omdat u een verbintenis aangegaan bent met Ahazia, heeft de HERE uw werken afgebroken.'

En de schrijver van 2 Kronieken voegt dan toe: 'Toen leden de schepen schipbreuk en konden zij niet naar Tarsis varen.' Die schepen zijn amper de haven uit, of er gebeurt een vreselijke ramp. 1 Koningen 22: 49: 'De reis ging echter niet door, want de schepen leden al in Ezeon-Geber schipbreuk.'

Merk u wat een ongelooflijke mislukking dit is? Josafat wil zo graag de HERE dienen! Maar hij krijgt keiharde kritiek, via die profeet. Die hele vloot van geweldige schepen is nog niet uitgevaren, of alle schepen zinken. Wat een kapitaalvernietiging! En het is natuurlijk een enorme afgang naar zijn collega van Israël toe, Ahazia. Dit is een debacle van enorme omvang...

Tot overmaat van ramp komt Ahazia met een nieuw voorstel: 'Kom Josafat, we doen het nog een keer. En laat mij dan mensen leveren voor op die schepen, dan zal het beter gaan!' Ook dat is natuurlijk vernederend, als je dat hoort. En dan staat er: 'Josafat wilde dat niet.' Nee, de lust is hem wel vergaan...

Terug naar het grotere plaatje. De schrijver van 1 Koningen tekent het leven van Josafat. Hij geeft een overzicht: 'Josafat was 35 jaar toen hij koning werd, hij regeerde 25 jaar in Jeruzalem, de naam van zijn moeder was Azuba.' En dan komt het eindoordeel over zijn leven. Vers 43: 'Hij wandelde in heel de weg van zijn vader Asa. Hij week daarvan niet af, en deed wat juist was in de ogen van de HERE.' Dit is zo iets moois! Daar word je zo blij van, een koning die 25 jaar regeert, dat is zeker in die tijd een lange periode, en die het goed doet! Een goede koning! Iemand met het hart op de juiste plaats!

En dan, in die beschrijving, opeens die zwarte bladzijde. Dat mislukte avontuur met die schepen. Waarom? Waarom niet die prachtige overwinning, waar Kronieken over vertelt? Nee, in dit overzicht van het leven van Josafat, kiest de profeet die dit boek schrijft voor de vermelding van de scheepsramp.

En nu is het Oudejaarsavond. Dit is ook de avond van de overzichten. Een jaaroverzicht over het nieuws, het jaaroverzicht van mensen die zijn overleden, een sport-jaaroverzicht. Hoe kijk je zelf terug op 2018? Of misschien breder: hoe kijk je terug op je leven tot nu toe?

Als de profeet kijkt naar het leven van Josafat, dan zegt hij: 'Josafat was een goede koning, maar er was ook die mislukking.' Je kunt het ook andersom zeggen. Als de profeet kijkt naar het leven van Josafat, dan zegt hij: 'In het leven van Josafat was er

die mislukking, maar hij was een goede koning.' De Bijbel is goudeerlijk: een mislukking wordt niet weggemoffeld, maar eerlijk benoemd. En zo'n mislukking betekent niet, dat jij als mens meteen wordt afgeschreven. Nee, God kijkt naar je hart. En als je hart op Hem gericht is, dan is je leven een goed leven.

4. Als je God liefheeft, zie je genade door je leven stralen!

Toen ik op de fiets zat en nadacht over dit gedeelte, kreeg ik weer een diepe bewondering voor de Bijbel en voor de God van de Bijbel. Onze mislukkingen, ze staan voor Hem niet in de weg om ons toch lief te hebben, om ons genade te schenken. En die genade, die hebben we heel hard nodig. Want ze zijn er ook in ons leven, die mislukkingen.

Genade, dat is wat er straalt door dit bijbelgedeelte. En méér dan Josafat mogen wij zien van die genade, omdat Jezus gekomen is. In Jezus heeft Zijn heerlijkheid laten zien, vol van genade en waarheid.

Als je vanavond jouw overzicht maakt, misschien wel op papier, misschien in gesprek met iemand anders of als je alleen bent en de balans opmaakt, denk dan aan alle goede dingen. Alles waarvoor je God dankbaar kunt zijn. Maar Moffel ze niet weg: de mislukkingen, de momenten waarop jij faalde. En tegelijkertijd: besef dat Gods eindoordeel niet afhangt van die mislukkingen, en ook niet van je successen. Waar het God om gaat, dat is je hart. Zoals Jezus vraagt aan Petrus, na de zwarte bladzijde van de verloochening: 'Simon, zoon van Jona, heb je Mij lief?'

Dankzij Jezus Christus mag je alles in het licht brengen, dankzij Gods genade hoeft je niets weg te stoppen. Dat doet de Bijbel ook niet. We kunnen zelfs nog een stap verder gaan. Die mislukkingen staan bewist in de Bijbel. Want juist als we lezen over die mislukkingen, gaan we des te meer beseffen hoe genadig God is. Door die zwarte bladzijden heen, door die debacles heen, straalt het licht van Zijn liefde.

In Noord-Ierland woedde dertig jaar lang een burgeroorlog tussen katholieken en protestanten, van 1968 tot 1998. Over en weer was er vreselijk veel geweld. Op 5 augustus 1981 plaatste de katholieke IRA een autobom naast een protestantse kerk in de plaats Lisburn. Toen de bom ontplofte, was de schade aan de kerk enorm. Gelukkig vielen er geen slachtoffers.

Zeventien glas-in-lood-ramen van de kerk waren verwoest, de scherven lagen overal in het rond. De kerkenraad besloot dat alle ramen nieuw gemaakt zouden worden, met dezelfde motieven als eerder. Maar er zou één glas-in-lood-raam worden toegevoegd. Dat raam zou als thema krijgen: 'Opstanding'. En de kerkenraad nam nog een bijzonder besluit: dat nieuwe raam, dat opstandingsraam, dat moest worden gemaakt met scherven uit al die oude, kapotte ramen. Zo is het ook gebeurd. Een kunstenaar gebruikte de oude scherven om er dit nieuwe raam mee te maken. Op het raam zie je in het midden de wereld, en om die wereld heen zie je dat het rood is, rood: de kleur van het bloed, de kleur van lijden en pijn. Daaromheen zie je zwarte slierten, het lijken wel slangen: het kwaad, dat de wereld in zijn greep probeert te krijgen. Maar dwars door dat alles heen zijn banen van helder licht. Het is als het ware een explosie van licht, van leven! Dit is de opstanding van Christus! Een prachtig raam, met een indrukwekkende boodschap!

Daar in Lisburn, daar zijn de scherven niet weggegooid. Nee, ze zijn ingepast in een nieuw raam, in het Opstandingsraam. Door dat raam straalt het licht van Gods genade.

Zó mogen we terugblikken op 2018. Zó mogen we het jaar afsluiten. Het jaar met zijn hoogtepunten en met zijn dieptepunten. Het jaar met de mooie momenten, datgene waarvoor we God diep dankbaar mogen zijn. Maar ook het jaar met zijn mislukkingen, met zijn zonden. Als we een hart hebben dat toegewijd is aan Jezus Christus, dan hoeven we de donkere scherven niet weg te stoppen. Nee, we mogen al die scherven tegen het licht houden, en dwars daardoorheen straalt de genade van God. De genade die we danken aan Jezus Christus.

Als we zó terugkijken, dan kunnen we ook verder. Met vertrouwen de grens over. Want we weten ons geborgen in de handen van een genadige God. Amen.